

Sprawozdanie z Międzynarodowej Letniej Szkoły „Rosyjsko-polskie punkty styyczne i paralele historyczne”

W dniach 15–17 maja 2019 roku w salach obrad Narodowego Uniwersytetu Badawczego Wyższej Szkoły Ekonomii (WSE) w Moskwie odbyła się międzynarodowa konferencja z udziałem młodych naukowców, poświęcona stosunkom polsko-rosyjskim na przestrzeni wieków. Jej organizatorami były: Fakultet Nauk Humanitarnych Wyższej Szkoły Ekonomii w Moskwie, Wydział Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (UMK) w Toruniu oraz Instytut Polski w Moskwie.

Pierwszy dzień konferencji miał charakter inauguracyjny. Jej otwarcia dokonali przedstawiciele organizatorów i władz uczelni. Stronę rosyjską reprezentował prorektor Narodowego Uniwersytetu Badawczego WSE w Moskwie dr Iwan Prostackow, dziekan Fakultetu Nauk Humanitarnych tegoż uniwersytetu prof. Michaił Bojcow oraz jego wykładowca prof. Leonid Gorizontow, który był równocześnie pomysłodawcą tego wydarzenia. Natomiast stronę polską reprezentował dziekan Wydziału Nauk Historycznych UMK w Toruniu prof. Stanisław Roszak i dyrektor Instytutu Polskiego w Moskwie Piotr Skwieciński.

W kolejnej części uczestnicy mogli zapoznać się z dorobkiem i tradycjami naukowymi wydziałów współorganizujących konferencję. Najpierw o historii WSE i funkcjonowaniu Fakultetu Nauk Humanitarnych opowiedział jego dziekan prof. M. Bojcow, zaś zastępca dziekana do spraw międzynarodowych dr Andrej Iserow omówił pokrótce przykłady współpracy zagranicznej fakultetu i jej efekty na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Następnie głos zabrał prof. S. Roszak. Opowiedział on z kolei o działalności Wydziału Nauk Historycznych UMK oraz wspomniął o ciekawej i bogatej historii miasta Torunia.

Ostatnim wystąpieniem pierwszego dnia konferencji był referat prof. Leonida Gorizontowa dotyczący rosyjsko-polskiego projektu o przełamaniu wzajemnych stereotypów historycznych, owocem którego było powstanie materiału dydaktycznego dla nauczycieli historii.

Kolejnym punktem programu była wycieczka po najważniejszych obiektach Moskwy, przygotowana przez rosyjskich wolontariuszy konferencji. Na koniec część uczestników konferencji udała się do Instytutu Polskiego w Moskwie, gdzie miała możliwość zapoznania się z jego pracą i strukturą działania.

Drugiego dnia uczestnicy konferencji mogli wysłuchać kilku referatów dotyczących unii lubelskiej oraz jej wpływu na stosunki polsko-rosyjskie z perspektywy minionych epok. Dobrą okazją do tego była 450. rocznica zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą w Lublinie, która przypada na dzień 1 lipca 2019 roku.

Obrazy rozpoczęły się od wygłoszenia wykładów wprowadzających. Pierwszy referat na temat wzajemnego oddziaływania religijnego Rusi i Polski w XII i XIII wieku przedstawił doc. Dmitrij Dobrowolski z WSE. Drugi referat wygłosił prof. Tomasz Kempa z UMK, który opowiedział o zapomnianym samozwańcu Janie Faustynie Łubie i jego wpływie na stosunki króla i dworu w Rzeczypospolitej i Rosji w połowie XVII wieku. Następnie w ramach obrad okrągłego stołu, pod przewodnictwem prof. Kempy i obecnego na początku obrad prof. Michała Dmitriewa z WSE, zostały wygłoszone referaty pozostałych uczestników.

Pierwsza część obrad okrągłego stołu zawierała się wokół tematów historiograficznych i opisu wybranych aspektów historycznych Unii Lubelskiej. Rozpoczął ją dr Tomasz Ambroziak z Instytutu Polskiego referatem na temat „Unia Lubelska w przedrewolucyjnej historiografii rosyjskiej”, zaś Nika Koczekowskaja z WSE przedstawiła Rzeczpospolitą Obojga Narodów jako konstrukt polityczny w okresie pierwszego bezkrólewia (1572–1573), badając jej aspekty teoretyczne i historiograficzne. Następnie głos zabrała magistrantka Jarosława Martynowa z Rosyjskiego Państwowego Uniwersytetu Humanistycznego (RGGU) w Moskwie, wygłaszając referat pt. „Rola

urzędniczej biurokracji w rozwoju stosunków między Rosją a Wielkim Księstwem Litewskim w XVI–XVII wieku”. Doktorantka Olga Mosjakowa z Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie mówiła z kolei o przewyciężaniu skutków Unii Lubelskiej po pierwszym rozbiórze Rzeczypospolitej na terenie Wschodniej Białorusi w 1772 roku. Problem wspólnot unickich na terenie południowego Podlasia przed zlikwidowaniem Kościoła unickiego w Królestwie Polskim był poruszany w referacie doktorantki Małgorzaty Kulbaczewskiej z WSE.

Po przerwie obiadowej wznowiono obrady okrągłego stołu skupione tym razem wokół problematyki historycznej pamięci. Najpierw uczestnicy konferencji wysłuchali wystąpienia pt. „Unia Lubelska w polskiej świadomości historycznej XIX–XX wieku” autorstwa prof. Aleksieja Wasiliewa z WSE. Następnie referat wygłosił doktorant Jarosław Krasnodębski z UMK, który opowiedział o meandrach polskiej pamięci w odniesieniu do Kresów Wschodnich i jej trudnym dziedzictwie historycznym. W trakcie trwania obrad między prelegentami i słuchaczami wywiązała się owocna dyskusja i wymiana poglądów. Po zakończonym dniu konferencji część gości z Polski kontynuowała zwiedzanie Moskwy z rosyjskimi wolontariuszami.

Trzeci, a zarazem ostatni dzień konferencji poświęcono trudnym relacjom polsko-rosyjskim w latach 1918–1945. Podobnie jak poprzedniego dnia wygłoszony został wykład wprowadzający. Jego autorem był prof. Aleksander Smoliński z UMK, który przedstawił referat pt. „Obraz Armii Czerwonej i ZSRR z lat 1921–1939 w aktach polskiego wywiadu wojskowego”. Następnie głos zabrała doc. Ludmiła Nowikowa z WSE. Tematem jej wystąpienia było omówienie działalności Międzynarodowego Centrum Historii i Socjologii Drugiej Wojny Światowej i jej Następstw, utworzonego przy Narodowym Uniwersytecie Badawczym Wyższej Szkoły Ekonomii w 2010 roku. W dalszej części konferencji rozpoczęły się obrady okrągłego stołu. Przewodniczył im prof. A. Smoliński oraz, obecna przez część bloku, doc. L. Nowikowa.

Pierwsza część obrad dotyczyła przede wszystkim stosunków polsko-rosyjskich w latach 1918–1930. Najpierw swój referat wygłosił doktorant Władysław Jakowenko z WSE zatytułowany „Polacy między niepodległością Polską, czerwonymi i białymi w latach 1918–1920”. Po nim wystąpiła

magister historii Elena Proszyna, opowiadając o Józefie Piłsudskim i jego projekcie „trzeciej Rosji”. Następnie magistrant Anton Czeliuskin z RGGU opowiedział o obrazie działalności generała Stanisława Bułak-Bałachowicza we wschodnioeuropejskich historiografiach, zaś student Oleg Michin z WSE przedstawił opinie radzieckich gazet na temat roli Józefa Piłsudskiego i Lucjana Żeligowskiego w polsko-litewskim konflikcie o Wileńszczyznę w latach 1920–1922. Z kolei magistrantka Karolina Kowalczyk z UMK opowiedziała o działalności społecznej i życiu codziennym mniejszości rosyjskiej, białoruskiej i ukraińskiej w Toruniu w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Ostatni referat w tej części wygłosił magistrant Sergiej Blaszko z RGGU zatytułowany „Działalność polskich komunistów w polskim biurze Centralnego Komitetu Rosyjskiej Komunistycznej Partii (bolszewików)/Wszzechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) w latach 1919–1930”.

Po zaplanowanej przerwie obiadowej uczestnicy konferencji przystąpili do drugiej części obrad dotyczącej lat trzydziestych XX wieku i drugiej wojny światowej. Najpierw wystąpiła magistrantka Aleksandra Maćkiewicz z UMK, która na podstawie polskich dokumentów dyplomatycznych omówiła polsko-radzieckie stosunki w latach 1931–1933, zaś magistrantka Martyna Misarko z UMK opowiedziała o pakcie nieagresji zawartym między Polską a ZSRR w roku 1932. Następnie Aleksander Tenderenda, także magistrant z UMK, wygłosił referat poświęcony formowaniu Wojska Polskiego na terenie ZSRR w latach 1943–1945. Po nim głos zabrała magister historii Sofia Szirogorowa, przedstawiając referat zatytułowany „Kobiety w służbie Armii Krajowej i Ludowym Wojsku Polskim”. Ostatni temat dotyczący polityki pamięci drugiej wojny światowej widzianej z perspektywy Polski i Rosji w latach 1990–2016 przedstawił Denis Kuziczew z RGGU. W trakcie obrad, podobnie jak poprzednio, odbyła się dyskusja na poruszone problemy w referatach.

Podczas konferencji w sumie wygłoszonych zostało 21 referatów. Oficjalnego jej zamknięcia dokonali ze strony rosyjskiej prof. L. Gorizontow i dr A. Iserow, którzy reprezentowali Fakultet Nauk Humanitarnych Wyższej Szkoły Ekonomii w Moskwie, zaś ze strony polskiej podsumowania dokonał dziekan Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu prof. S. Roszak i obecny na konferencji ekspert

w dziedzinie historii Instytutu Polskiego dr Tomasz Ambroziak. Uznali oni zgodnie, że konferencja ta była cennym doświadczeniem zarówno dla zawodowych historyków, jak i młodych naukowców, rozpoczynających swoją karierę naukową. Wyrazili oni również chęć dalszej współpracy w zakresie rozwoju oraz umacniania kontaktów naukowych.

Ostatnim punktem programu konferencji było wręczenie studentom i doktorantom certyfikatów Letniej Szkoły, w ramach której odbywała się konferencja. Osobno również podziękowano rosyjskim wolontariuszom, którzy okazywali wsparcie dla organizatorów tego wydarzenia.

Jarosław Krasnodębski
(Toruń)